

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Pulkkinen, Jonna; Rautopuro, Juhani; Välijärvi, Jouni

Title: Kaikki hyvin? : suomalaisnuorten hyvinvointi Nuorisobarometrin ja PISA-tutkimuksen tulosten valossa

Year: 2018

Version:

Please cite the original version:

Pulkkinen, J., Rautopuro, J., & Välijärvi, J. (2018). Kaikki hyvin? : suomalaisnuorten hyvinvointi Nuorisobarometrin ja PISA-tutkimuksen tulosten valossa. In E. Pekkarinen, & S. Myllyniemi (Eds.), *Opin polut ja pientareet : Nuorisobarometri 2017* (pp. 121-132). Valtion nuorisoneuvosto; Nuorisotutkimusseura; Nuorisotutkimusverkosto ; Opetus- ja kulttuuriministeriö. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja, 200. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/03/Nuorisobarometri_2017_WEB.pdf

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

JONNA PULKKINEN & JUHANI RAUTOPURO & JOUNI VÄLIJÄRVI

KAIKKI HYVIN? SUOMALAISNUORTEN HYVINVOINTI NUORISOBAROMETRIN JA PISA-TUTKIMUKSEN TULOSTEN VALOSSA

JOHDANTO

Suomalaisnuorten erinomainen menestyminen PISA-tutkimuksessa 2000-luvulla on herättänyt laajalti huomiota ja kiinnostusta suomalais-ta koulutusjärjestelmää kohtaan (Väljærvi & Sulkunen 2016). Toisaalta samanaikaisesti on kiinnitetty huomiota siihen, että suomalaisnuoret eivät kansainvälisesti vertailtuna ole voineet koulussa kovin hyvin (esim. Bradshaw & Martorano & Natali & de Neubourg 2013; Kämppi ym. 2012). Viimeisimmissä PISA-tutkimuksissa on todettu suomalaisten osaamistason laskeneen. Heikentyntä osaamista on selitetty muun muassa nuorten kouluun liittyvillä asenteilla, joiden on todettu olevan Suomessa yhteydessä osaamiseen selvästi voimakkaammin kuin OECD-maissa keskimäärin (OECD 2016a). Mutta miten nuoret oikeastaan voivat ja millaisia ovat heidän kokemuksensa koulunkäynnistä?

Tässä artikkelissa kuvaamme suomalaisnuorten hyvinvointia. Tarkastelemme myös, miten sukupuoli ja sosioekonominen tausta ovat yhteydessä nuoren hyvinvointiin. Nuorisobarometrin tulosten lisäksi tuomme artikkelissa esille PISA 2015 -tutkimuksen tuloksia nuorten hyvinvoinnista. PISA (Programme for International Student Assessment) on OECD:n vuodesta 2000 lähtien toteuttama tutkimus, jossa tutkitaan 15-vuotiaiden nuorten¹ osaamista kolmen vuoden välein. Ensisijaisesti PISA-tutkimuksessa selvitetään nuorten valmiuksia hyödyntää lukutaitoaan sekä matematiikan ja luonnontieteiden osaamistaan erilaisissa jatko-opintojen, työelämän ja arjen konteksteissa (ks. esim. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017; Vetteranta ym. 2016), mutta lisäksi tutkimuksen taustakysely sisältää laajasti kysymyksiä muun

muassa nuorten hyvinvoinnista. Keskitymme tässä artikkelissa niihin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin, joita on mitattu sekä Nuorisobarometrissa että PISA-tutkimuksessa.

MITÄ HYVINVOINTI ON?

Hyvinvointia on tutkittu paljon, mutta yksiselitteistä tapaa määritellä tai mitata sitä ei ole (Dodge & Daly & Huyton & Sanders 2012; Pollard & Lee 2003). Useissa tutkimuksissa hyvinvointi on määriteltä siihen sisältyvien ulottuvuuksien avulla. Esimerkiksi Pollard ja Lee (2003) ovat lasten hyvinvointia käsittelevässä kirjallisuuskatsauksessaan tuoneet esille hyvinvoinnin sisältävän fyysisen, psykologisen, kognitiivisen, sosiaalisen ja taloudellisen ulottuvuuden. Konu ja Rimpelä (2002) taas ovat Allardtin sosiologiseen hyvinvointimalliin pohjautuen määritelleet kouluhyvinvoinnin neljän ulottuvuuden avulla. Tämän määritelmän mukaan kouluhyvinvointi koostuu koulun olosuhteista (mm. fyysinen ympäristö ja oppilaille tarjolla olevat palvelut), sosiaalisista suhteista (mm. vertaissuhteet ja oppilas-opettajasuhteet), itsensä toteuttamisen mahdollisuuksista (mm. mahdollisuus osallistua päätöksentekoon koulussa ja opiskella omien kykyjensä mukaan) ja terveydentilasta.

Tässä tutkimuksessa hyvinvointi määritellään samoin kuin PISA-tutkimuksessa, jossa siihen sisältyy psykologinen, sosiaalinen, kognitiivinen ja fyysinen ulottuvuus (OECD 2017). Tämän määritelmän mukaan psykologiseen hyvinvointiin kuuluu suoritusmotivaatio eli se, kuinka paljon esimerkiksi muiden henkilöiden arvostus ja palkkiot ohjaavat käyttäytymistä, ja koeahdistuneisuus, jolla tarkoitetaan oppilaiden suhtautumista kokeisiin ja kokemuksiä niistä

(Väljærvi 2017). Borgonovin ja Pálin (2016) esittelemässä määrítelmässä myös elämään tyytyväisyys sekä uraan ja koulutukseen liittyvät odotukset ovat osa psykologista hyvinvointia. Sosiaaliseen hyvinvointiin taas sisältyy OECD:n (2017) mukaan muun muassa yhteenkuuluvuus kouluyhteisöön, vuorovaikutus opettajien ja muiden oppilaiden kanssa ja kiusaamiskokemukset.

PISA-tutkimuksessa kognitiivinen hyvinvointi tarkoittaa pääasiassa menestymistä eri osaamisalueilla, kuten luonnontieteissä. Borgonovin ja Pálin (2016) mukaan kognitiiviseen hyvinvointiin sisältyvät myös osaamisalueeseen liittyvät käsitykset ja asenteet, kuten minäpystyvyys sekä sisäinen ja ulkoinen motivaatio. Minäpystyvyydellä tarkoitetaan sitä, kuinka oppilaat uskovat selviytyvänsä erilaisista osaamisalueeseen liittyvistä tehtävistä. Sisäinen motivaatio taas viittaa osaamisalueesta pitämiseen sekä kiinnostukseen ja ulkoinen motivaatio siihen, kuinka hyödyllisenä osaamisalueen opiskelu nähdään omalle tulevaisuudelle (mt.). Fyysistä hyvinvointia PISA-tutkimuksessa mitataan muun muassa sillä, kuinka aktiivisesti nuoret harrastavat liikuntaa (OECD 2017). Borgonovi ja Pál (2016) ovat sisällyttäneet edellä kuvattujen ulottuvuuksien lisäksi hyvinvointiin materiaalsen hyvinvoinnin, johon kuuluvat kodin ja koulun resurssit. Tässä artikkelissa tarkastelemme pääasiassa psykologista ja sosiaalista hyvinvointia, mutta tuomme myös esille niiden yhteyden materiaaliseen (vanhempien sosioekonominen asema) hyvinvointiin.

NUORTEN HYVINVOINTI KOULUSSA

Kansainvälisissä tutkimuksissa (Bradshaw ym. 2013; Klocke & Clair & Bradshaw 2014) suomalaislasten ja -nuorten on todettu olevan suhteellisen tyytyväisiä elämäänsä, mutta heidän kokemuksensa koulusta eivät ole kovin myönteisiä. WHO-Koululaistutkimuksen mukaan kansainvälisesti vertailtuna suomalaisoppilaat esimerkiksi pitävät koulusta vähän ja heidän kokemuksensa koulutyön kuormittavuudesta,

oman luokan viihtymisestä yhdessä ja muiden oppilaiden hyväksynnästä ovat melko kielteisiä (Kämppi ym. 2012).

Suomalaisnuorten psykologista, sosiaalista ja fyysistä hyvinvointia koskevia PISA 2015 -tutkimuksen tuloksia on tuotu esille Väljærven (2017) laatimassa raportissa. Näiden tulosten mukaan nuoret voivat suhteellisen hyvin, pääosin paremmin kuin OECD-maissa keskimäärin. Nuorista 45 prosenttia oli erittäin tyytyväisiä elämäänsä. Lisäksi muiden maiden nuoriin verrattuna he kokivat vähän koeahdistuneisuutta ja heidän suoritusmotivaationsa oli alhainen. Aiempiin PISA-aineistoihin pohjautuvissa tutkimuksissa on tullut esille, että Suomessa nuoret kokevat suhteet muihin oppilaisiin hyviksi mutta kokemukset opettaja-oppilassuhteista ovat melko kielteisiä (ks. esim. Linnakylä & Malin 2008; Yoon & Järvinen 2016). Vuoden 2015 PISA-tutkimus osoitti, että yhteenkuuluvuuden tunne kouluyhteisöön on vähentynyt verrattuna aiempien vuosien PISA-tutkimuksiin, vaikka suurin osa kuitenkin edelleen koki yhteenkuuluvuutta kouluunsa. Samoin nuorten kokemukset opettajilta saadusta tuesta olivat viimeisen PISA-tutkimuksen mukaan myönteisiä (Väljærvi 2017).

Suomalaisnuorten hyvinvointikokemuksista saadaan tietoa myös kahden vuoden välein toteutettavasta Kouluterveyskyselystä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017). Vuodesta 2000 vuoteen 2013 nuorten hyvinvointi koulussa on näiden tulosten mukaan pääasiassa parantunut (Luopa ym. 2014). Esimerkiksi koulukiusaaminen on vähentynyt, ja vuonna 2013 alle 10 prosenttia yläkoulun oppilaista koki kiusaamista vähintään kerran viikossa. PISA 2015 -tutkimuksessa niiden nuorten osuus, jotka raportoivat tulleen kiusatuksi vähintään kerran viikossa, oli vielä tätäkin pienempi, vaikkakin Suomessa nuoret kokivat kiusaamista enemmän kuin OECD-maissa keskimäärin (Väljærvi 2017).

PISA-tutkimus on myös osoittanut, että suomalaisnuorten arviot työskentelyrauhasta oppitunneilla ovat selvästi kielteisempiä kuin

OECD-maissa keskimäärin (ks. esim. Välijärvi 2015). Kouluterveyskyselyjen mukaan kokemukset koulun työilmapiiristä ja kuulluksi tulemisesta ovat kuitenkin parantuneet 2000-luvulla, vaikka noin neljäsosa yläkoululaisista koki näissä edelleen ongelmia vuonna 2013 (Luopa ym. 2014). Lisäksi Kouluterveyskyselyssä on tullut esille, että vuonna 2013 noin 40 prosenttia yläkoululaisista koki, ettei tiedä, miten koulun asioihin voi vaikuttaa ja että työmäärä on liian suuri (mt.). Tosin PISA-tutkimuksen mukaan Suomessa nuoret käyttävät muiden maiden nuoria vähemmän aikaa opiskeluun: Suomessa opiskeluun käytetty aika oli noin 36 tuntia viikossa, kun OECD-maissa se oli keskimäärin 44 tuntia viikossa (OECD 2016b).

SUKUPUOLEN JA SOSIOEKONOMISEN TAUSTAN YHTEYS HYVINVOINTIIN

Sukupuolella ja vanhempien sosioekonomisella asemalla on todettu olevan yhteys nuoren kokeeseen hyvinvointiin. PISA 2015 -tutkimuksen mukaan Suomessa pojat olivat tyttöjä tyytyväisempiä elämäänsä (Välijärvi 2017). Pojat myös kokivat vähemmän koeahdistuneisuutta sekä voimakkaampaa yhteenkuuluvuutta kouluun kuin tytöt. Tyttöjen kokemukset opettajilta saadusta tuesta olivat kuitenkin myönteisempiä kuin poikien. Lisäksi tytöt kokivat vähemmän kiusaamista kuin pojat (mt.). Sosioekonominen tausta heijastui PISA 2015 -tutkimuksessa nuorten hyvinvointiin siten, että tyytyväisyys elämään oli vähäisintä nuorilla, joiden sosioekonominen tausta oli alhaisin (Välijärvi 2017). He myös kokivat jonkin verran enemmän koeahdistuneisuutta. Lisäksi heidän suoritusmotivaationsa ja yhteenkuuluvuuden tunteensa kouluyhteisöön oli vähäisempää (mt.).

Samansuuntaisia tuloksia on tullut esille myös muissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Kouluterveyskyselyn mukaan pojat kokevat kiusaamista enemmän kuin tytöt (Luopa ym. 2014). WHO-Koululaistutkimuksen mukaan taas tytöt kokevat saaneensa opettajalta rohkaisua yleisemmin kuin pojat, mutta kokevat itsensä

yksinäisemmiksi ja luokan oppilaiden yhdessä viihtymisen kielteisemmin kuin pojat (Kämppi ym. 2012). Haapasalo, Välimaa ja Kannas (2010) ovat omassa tutkimuksessaan tuoneet esille, että tytöt suhtautuvat koulunkäyntiin myönteisemmin kuin pojat, kun taas pojat kokevat vertaissuhteet koulussa tyttöjä myönteisemmin.

Linnakylä ja Malin (2008) ovat tutkimuksessaan ryhmitelleet PISA 2003 -tutkimuksen Suomen aineiston oppilaat koulua koskevien asenteiden sekä vertaissuhteiden ja oppilas-opettajasuhteiden perusteella. Tämän tutkimuksen mukaan pojat olivat enemmistönä ryhmässä, jossa vertaissuhteet koettiin hyväksi mutta asenteet koulua kohtaan olivat kielteisiä. Ryhmissä, joissa asenteet koulua kohtaan olivat myönteisimpiä, enemmistö sen sijaan oli tyttöjä, ja näissä ryhmissä myös oppilaan sosioekonomista taustaa kuvaava indeksi oli korkeampi. Klocken ym. (2014) tutkimuksessa sosioekonominen taustan yhteys osaamiseen taas tuli esille siten, että lapset ja nuoret, joiden vanhemmat olivat mukana työelämässä, voivat muita paremmin. Samoin heidän tutkimuksensa mukaan hyvinvointi oli sitä korkeampaa, mitä paremmat olivat perheen materiaaliset resurssit.

HYVINVOINNIN ERI ULOTTUVUUKSIEN VÄLISET YHTEYDET

Hyvinvoinnin eri ulottuvuuksien on todettu olevan monin tavoin yhteydessä toisiinsa. Esimerkiksi elämään tyytyväisyyden on todettu olevan yhteydessä muun muassa koulutyytyväisyyteen, osaamiseen sekä opettajilta, muilta oppilailta ja vanhemmilta saatuun tukeen (Danielsen & Samdal & Hetland & Wold 2009; Siddall & Huebner & Jiang 2013; Suldo & Riley & Shaffer 2006). Myös PISA 2015 -tutkimuksessa on havaittu joidenkin hyvinvointia koskevien osa-alueiden olevan yhteydessä toisiinsa. Välijärven (2017) mukaan nuoret, joilla oli korkea suoritusmotivaatio, olivat myös tyytyväisempiä elämäänsä kuin alhaisen suoritusmotivaation oppilaat. Samoin nuoret, joiden yhteenkuuluvuus

kouluyhteisöön oli voimakasta ja joiden kokemukset opettajilta saadusta tuesta olivat myönteisiä, olivat muita tyytyväisempiä elämäänsä. Suomessa yhteenkuuluvuuden tunne yksinään selitti PISA-tutkimuksessa melko paljon (13,6 %) nuorten kokemasta tyytyväisyydestä elämään. Yhteenkuuluvuus kouluyhteisöön oli selvästi yhteydessä myös nuorten kiusaamiskokemuksiin: mitä enemmän kiusaamista koettiin, sitä vähemmän koettiin yhteenkuuluvuutta kouluyhteisöön. Nuoret, jotka kokivat muita enemmän kiusaamista, kokivat myös useammin opettajan kohdelleen heitä epäreilusti. Lisäksi heidän tyytyväisyytensä elämään oli muita alhaisempaa (mt.).

Ei-kognitiivisten tekijöiden, kuten opiskeluasenteiden, motivaation ja koulun sosiaalisten suhteiden, yhteyttä osaamiseen eli kognitiiviseen hyvinvointiin on tutkittu paljon. Esimerkiksi Linnakylän ja Malinin (2008) tutkimuksen mukaan oppilasryhmät, joilla asenteet koulua kohtaan olivat myönteisimmät, menestyivät myös PISA-testissä paremmin. Myönteiset asenteet koulua kohtaan olivat heidän tutkimuksensa mukaan yhteydessä myös nuoren myönteisempiin itseä koskeviin käsityksiin (mm. minäpystyvyys matematiikassa ja matematiikka-ahdistus). PISA 2015 -tutkimuksessa psykologisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin yhteys osaamiseen ei tullut kovin selvästi esille. Kokemukset opettajien epäoikeudenmukaisesta kohtelusta olivat yhteydessä osaamiseen, kun taas tyytyväisyys elämään oli vain heikosti yhteydessä matematiikan ja luonnontieteiden osaamiseen eikä lainkaan lukutaitoon. Samoin osaamisen ja kiusaamiskokemusten yhteys oli vähäistä ja epäsystemaattista. Osaamisen ei havaittu olevan yhteydessä yhteenkuuluvuuteen (Väljærvi 2017).

Psykologinen ja sosiaalinen hyvinvointi voivat olla yhteydessä osaamiseen myös epäsuorasti. Aiempien vuosien PISA-aineistoilla tehdyissä tutkimuksissa on selvitetty tarkemmin ei-kognitiivisten tekijöiden ja osaamisen välisiä yhteyksiä. Esimerkiksi Yildirim (2012) toi tutkimuksessaan esille, että oppilas-opettajasuhde on yhteydessä motivaatioon, minäpystyvyteen ja

ahdistuneisuuteen, ja välittyä minäpystyvyys ja ahdistuneisuuden kautta myös osaamiseen. Lee (2016) taas totesi tutkimuksessaan koulua koskevien asenteiden olevan yhteydessä osaamiseen epäsuorasti oppilas-opettajasuhteen ja sisäisen motivaation kautta.

TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme nuorten kokemuksia sosiaalisesta ja psykologisesta hyvinvoinnista. Tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Miten nuoret kokevat hyvinvointinsa ja miten hyvinvointia koskevat muuttujat ovat yhteydessä toisiinsa?
- 2) Millaisia eroja miesten ja naisten välillä on hyvinvointikokemuksissa?
- 3) Millaisia eroja hyvinvointikokemuksissa on suhteessa perheen sosioekonomiseen asemaan?

MENETELMÄ

Aineistona on käytetty Nuorisobarometri 2017 -tutkimuksen aineistoa. Tutkimukseen osallistui 1 902 vastaajaa. Näistä noin 8 prosenttia opiskeli parhaillaan peruskoulussa. Taustamuuttujista valitsimme mukaan tarkasteluihin sukupuolen ja oppilaan sosioekonomisen taustan. Vastaaajista 51 prosenttia oli miehiä ja 49 prosenttia naisia. Oppilaan sosioekonomista taustaa on tässä artikkelissa tarkasteltu kahden muuttujan avulla, joita ovat vanhempien koulutustaso ja perheen toimeentulo nuoren ollessa peruskouluikäinen.

Vanhempien koulutustasoa kuvaavista muuttujista muodostettiin neliluokkainen, vanhempien korkeinta koulutustasoa (perusasteen tutkinto, ammatillinen tutkinto, ylioppilas- tai opistoasteen tutkinto, korkeakoulututkinto) kuvaava muuttuja. Vastaaajista 43 prosenttia ilmoitti vanhempiensa korkeimman suoritetun tutkinnon olevan korkeakoulututkinto, kun taas 18 prosenttia ilmoitti sen olevan ylioppilas- tai opistoasteen tutkinto, 27 prosenttia

ammattillinen tutkinto ja 3 prosenttia perusasteen tutkinto.

Toimeentuloa kysyttiin seuraavasti: ”Kun ajattelet peruskouluikäsi, niin millainen perheesi toimeentulo oli?” Tämän muuttujan vastausvaihtoehdot luokiteltiin neljään luokkaan: ”Tulimme toimeen erinomaisesti”, ”Tulimme toimeen melko mukavasti”, ”Pärjäsimme, kun teimme ostokset harkiten”, ”Jouduimme ainakin ajoittain tinkimään ostoksista”. Perheensä toimeentulon koki erinomaiseksi 22 prosenttia vastaajista. 47 prosenttia koki perheensä tulleen toimeen melko mukavasti, 20 prosenttia koki perheen pärjänneen, kun ostokset tehtiin harkiten, ja 10 prosenttia koki, että perheessä oli jouduttu ainakin ajoittain tinkimään ostoksista.

Nuorten peruskouluikäisiä hyvinvointikokemuksia on selvitetty Nuorisobarometrissa kysymyksellä ”Kun ajattelet omaa peruskouluikäsi, mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?” Valitsimme tarkasteluun kahdeksan sosiaalista hyvinvointia kuvaavaa väittämää, jotka liittyvät koulunkäynnistä pitämiseen, työrauhaan luokassa, yhteenkuuluvuuteen kouluyhteisössä, opettajien toimintaan ja kiusatuksi tulemiseen (ks. taulukko 1).

Valitsimme mukaan tarkasteluun myös kaksi psykologiseen hyvinvointiin liittyvää muuttujaa, jotka kuvaavat oppimismotivaatiota. Väittämä ”Uusien asioiden oppiminen on hauskaa” kuvaa oppimisesta pitämistä ja ”Koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia” kuvaa koulutuksen arvostusta ja ulkoista motivaatiota opiskeluun. Kaikkia edellä kuvattuja väittämiä arvioitiin neliportaisella asteikolla (täysin eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, jokseenkin samaa mieltä, täysin samaa mieltä). Lisäksi tarkastelemme nuorten elämään tyytyväisyyttä, joka myös liittyy psykologiseen hyvinvointiin. Tätä on Nuorisobarometrissa kysytty seuraavasti: ”Entä kuinka tyytyväinen olet nykyiseen elämäsi kaiken kaikkiaan kouluarvosana-asteikolla 4–10?”

Hyvinvointia kuvaavien muuttujien kuvailevat tiedot on esitetty keskiarvoina ja -hajontoina sekä vastausjakautumina. Ennen ryhmien välisten erojen tarkastelua peruskouluikäistä

sosiaalista hyvinvointia koskevien muuttujien informaatio tiivistettiin pääkomponenttianalyysillä. Muuttujat muodostivat kaksi pääkomponenttiä, jotka selittivät 59 prosenttia muuttujien varianssista. Taulukossa 1 on esitetty rotatoitu² komponenttimatriisi, josta tulee esille muuttujien latautuminen pääkomponenteille. Suurimmat lataukset ensimmäiselle pääkomponentille olivat muuttujilla, jotka kuvaavat yhteenkuuluvuutta ja vertaissuhteita. Tämä pääkomponentti selitti 42 prosenttia muuttujien varianssista ja nimettiin Yhteenkuuluvuus-pääkomponentiksi. Toiselle pääkomponentille suurimmat lataukset olivat muuttujilla, jotka kuvasivat oppilaiden ja opettajien välisiä suhteita. Tämä Oppilas-opettajasuhteeksi nimetty pääkomponentti selitti 17 prosenttia muuttujien varianssista. Pääkomponenttien välinen korrelaatio oli 0,41. Ryhmien välisiä eroja analysoitaessa on käytetty pääkomponenttipistemääriä, joiden keskiarvo koko aineistossa on 0 ja keskihajonta 1.

Peruskouluikäisen sosiaalisen hyvinvoinnin, elämään tyytyväisyyden sekä motivaatiota kuvaavien muuttujien välistä yhteyttä on tarkasteltu Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokerrotoimella. Kahden ryhmän väliset vertailut on

TAULUKKO 1. PERUSKOULUÄIKAISTA SOSIAALISTA HYVINVOINTIA KOSKEVIEN MUUTTUIJEN LATAUKSET KAHDELLE PÄÄKOMONENTILLE.

	Pääkomponentti	
	1	2
Sain helposti ystäviä koulussa	0,89	-0,09
Tunsin olevani kouluyhteisön jäsen	0,82	0,06
Toiset oppilaat kiusasivat minua (käännetty)	0,81	-0,16
Koulunkäynti oli mukavaa	0,44	0,43
Luokassani oli hyvä työrauha	0,38	0,37
Opettajat kannustivat minua	-0,07	0,84
Opettajat kohtelivat meitä oppilaita oikeudenmukaisesti	-0,08	0,80
Oppilaiden mielipiteet otettiin huomioon koulutyön kehittämisessä	-0,05	0,75

tehty kahden riippumattoman otoksen t-testillä ja useamman ryhmän vertailut yksisuuntaisella varianssianalyysillä. Post hoc -vertailuissa käytettiin Tukeyn HSD-testiä. Kahden otoksen t-testin yhteydessä on raportoitu myös efektiin kokoa kuvaava Cohenin d-arvo (Cohen 1988, 10) ja varianssianalyysin yhteydessä etan neliö-kerroin, η^2 (mt., 281–284). Alle 0,2:n olevat Cohenin d-arvot tarkoittavat, että ryhmäerot ovat käytännössä varsin pieniä. Kohtalaista käytännön merkitsevyyttä kuvaavat arvot 0,5–0,8, ja tätä suuremmat arvot kertovat käytännössäkin merkitsevistä ryhmäeroista. Etan neliön osalta vastaavat arvot ovat 0,01 ja 0,06–0,14.

TULOKSET

Nuorten kokemukset peruskouluikäisestä sosiaalisesta hyvinvoinnista olivat pääosin hyvin myönteisiä (taulukko 2). Vähiten samaa mieltä nuoret olivat väittämien ”Luokassani oli hyvä työrauha” ja ”Oppilaiden mielipiteet otettiin huomioon koulutyön kehittämisessä” kanssa, joiden keskiarvo jäi alle 3:n. Kuitenkin yli

puolet vastaajista oli samaa mieltä myös näiden väittämien kanssa. Arviot oppimiseen liittyvästä motivaatiosta olivat erittäin myönteisiä. Yli 90 prosenttia kaikista vastaajista oli samaa mieltä siitä, että uusien asioiden oppiminen on hauskaa ja koulutus parantaa työnsaantimahdollisuuksia. Nuoret olivat myös tyytyväisiä elämäänsä. As-teikolla 4–10 he arvioivat tyytyväisyytensä olevan keskimäärin 8,26.

Tyytyväisyys nykyiseen elämään korreloi positiivisesti peruskouluikäisen sosiaalisen hyvinvoinnin kanssa, joskin yhteys oli melko vähäinen. Elämään tyytyväisyyden yhteys yhteenkuuluvuuteen ($r=0,28$, $p<0,001$) oli vahvempi kuin oppilas-opettajasuhteeseen ($r=0,18$, $p<0,001$). Korrelaatiot oppimiseen liittyvien motivaatiomuuttujien sekä sosiaalisen hyvinvoinnin ja elämään tyytyväisyyden välillä olivat pieniä. Väittämä ”Uusien asioiden oppiminen on hauskaa” korreloi positiivisesti sekä yhteenkuuluvuuden ($r=0,12$, $p<0,001$), oppilas-opettajasuhteen ($r=0,16$, $p<0,001$) että elämään tyytyväisyyden ($r=0,10$, $p<0,001$) kanssa. Samoin väittämä ”Koulutus parantaa olennaisesti

TAULUKKO 2. HYVINVOINTIA KUVAAVIEN MUUTTUJIEN KESKIARVOT JA -HAJONNAT SEKÄ TÄYSIN TAI JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ OLEVIEN OSUUDET.

	Keskiarvo (keskihajonta)	Täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä %
YHTEENKUULUVUUS		
Sain helposti ystäviä koulussa	3,32 (0,83)	84
Tunsin olevani kouluyhteisön jäsen	3,29 (0,82)	84
Toiset oppilaat kiusasivat minua (käännetty)	3,12 (1,03)	71
Koulunkäynti oli mukavaa	3,11 (0,74)	83
Luokassani oli hyvä työrauha	2,67 (0,84)	60
OPPILAS-OPETTAJASUHDE		
Opettajat kannustivat minua	3,11 (0,77)	82
Opettajat kohtelivat meitä oppilaita oikeudenmukaisesti	3,15 (0,77)	84
Oppilaiden mielipiteet otettiin huomioon koulutyön kehittämisessä	2,51 (0,83)	51
MOTIVAATIO-MUUTTUJAT		
Uusien asioiden oppiminen on hauskaa	3,51 (0,60)	96
Koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia	3,51 (0,65)	94
		Erittäin tyytyväinen (9–10) %
Tyytyväisyys nykyiseen elämään	8,26 (1,15)	47

työnsaantimahdollisuuksia” korreloi positiivisesti yhteenkuuluvuuden ($r=0,11$, $p<0,001$), oppilas-opettajasuhteen ($r=0,14$, $p<0,001$) ja elämään tyytyväisyyden ($r=0,07$, $p<0,01$) kanssa.

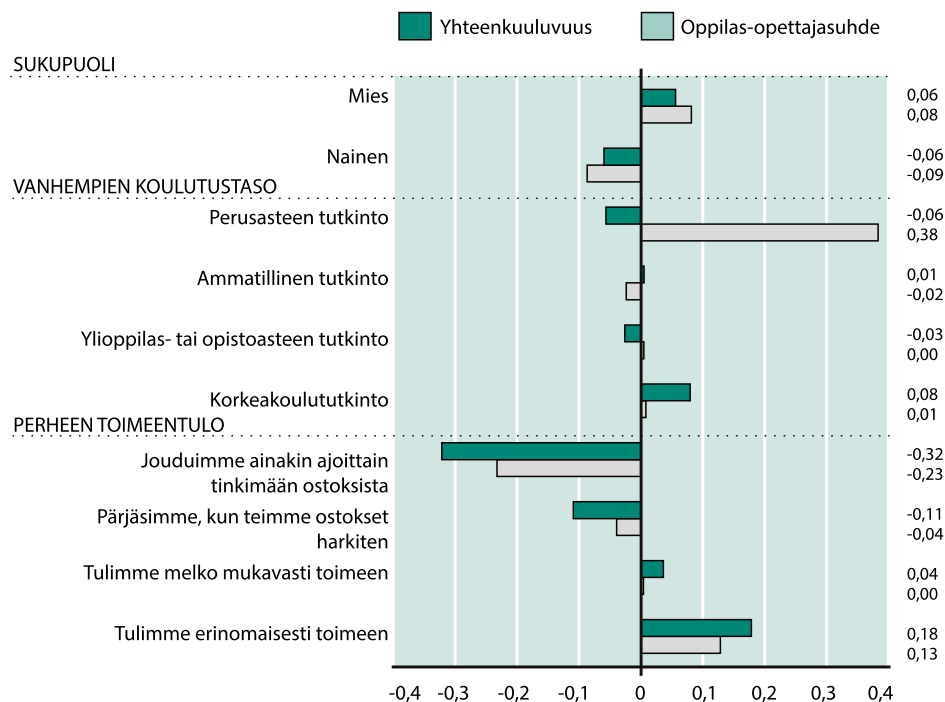
Miesten ja naisten kokemukset sosiaalisesta hyvinvoinnista erosivat jonkin verran toisistaan, mutta erot olivat käytännössä hyvin pieniä (kuvio 1). Miesten peruskoulukäytökäiset kokemukset sekä yhteenkuuluvuudesta ($p<0,05$, Cohenin $d=0,12$) että oppilas-opettajasuhteesta ($p<0,001$, Cohenin $d=0,17$) olivat hieman myönteisempiä kuin naisten kokemukset. Sosiaalisen hyvinvoinnin kokemuksissa oli myös jonkin verran eroja tarkasteltaessa niitä suhteessa vanhempien sosioekonomista asemaa kuvaaviin muuttujiin eli vanhempien koulutustasoon ja perheen toimeentuloon nuoren ollessa peruskouluikäinen. Koulutustason suhteen tarkasteltuna eroja oli kokemuksissa oppilas-opettajasuhteesta ($p<0,05$, $\eta^2=0,005$) mutta ei kokemuksissa yhteenkuuluvuudesta. Nuoret, joiden vanhemmat olivat suorittaneet

vain perusasteen tutkinnon, arvioivat oppilas-opettajasuhdetta muita myönteisemmin.

Perheen toimeentulon mukaan tarkasteltuna ryhmien välillä oli eroja sekä kokemuksissa yhteenkuuluvuudesta ($p<0,001$, $\eta^2=0,021$) että oppilas-opettajasuhteesta ($p<0,01$, $\eta^2=0,010$). Niiden nuorten, joiden perheessä oli jouduttu tinkimään ainakin ajoittain ostoksista, kokemukset yhteenkuuluvuudesta peruskoulussa olivat kielteisempiä kuin niiden, joiden perheessä oli tultu toimeen melko mukavasti tai erinomaisesti. Myös ne nuoret, joiden perheessä oli jouduttu tekemään ostoksia harkiten, arvioivat yhteenkuuluvuutta kielteisemmin kuin nuoret, joiden perheessä oli tultu toimeen erinomaisesti. Nuoret, joiden perheessä oli jouduttu tinkimään ostoksista, kokivat myös oppilas-opettajasuhteen peruskoulussa kielteisemmin kuin nuoret, joiden perheessä oli tultu toimeen melko mukavasti tai erinomaisesti.

Ryhmien välillä oli joitakin, joskin hyvin pieniä, eroja myös oppimiseen liittyvässä motivaatiossa (kuvio 2). Naiset suhtautuivat miehiä myönteisemmin väittämään ”Uusien asioiden

KUVIO 1. SOSIAALINEN HYVINVOINTI SUKUPUOLEN JA SOSIOEKONOMISEN TAUSTAN MUKAAN.

oppiminen on hauskaa” ($p < 0,01$, Cohenin $d = 0,13$). Koulutustason suhteen tarkasteltuna eroja oli kokemuksissa siitä, että koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia ($p < 0,01$, $\eta^2 = 0,009$). Niiden nuorten, joiden vanhemmista vähintään toinen oli suorittanut korkeakoulututkinnon, arvioinnit olivat myönteisempiä kuin nuorten, joiden vanhempien korkein suorittama tutkinto oli ammatillinen tutkinto.

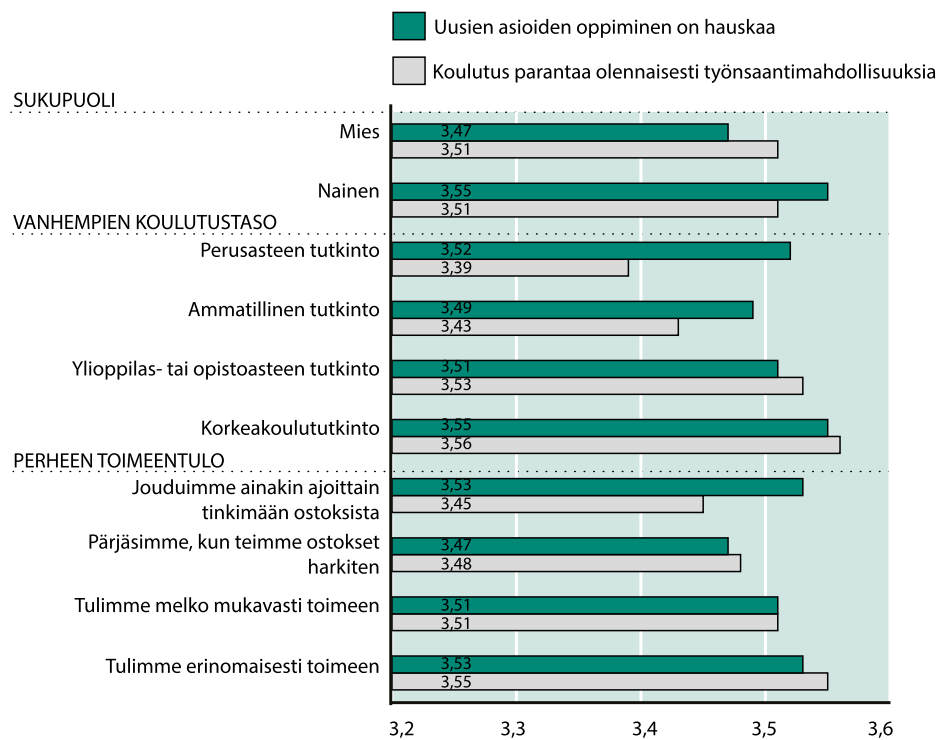
Tyytyväisyydessä nykyiseen elämään ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa miesten ja naisten välillä. Sen sijaan vanhempien koulutustason mukaan tarkasteltuna elämään tyytyväisyydessä oli eroja ($p < 0,01$, $\eta^2 = 0,007$). Nuoret, joiden vanhempien korkein tutkinto oli korkeakoulututkinto, olivat tyytyväisempiä nykyiseen elämäänsä kuin nuoret, joiden vanhempien korkein tutkinto oli perusasteen tutkinto (kuvio 3). Myös perheen toimeentulon suhteen tarkasteltuna ryhmien välillä oli eroja elämään tyytyväisyydessä ($p < 0,001$, $\eta^2 = 0,035$). Perheen

toimeentulo nuoren ollessa peruskouluikäinen näkyi nuorten tyytyväisyydessä nykyiseen elämäänsä siten, että nuoret, joiden perheissä oli jouduttu tinkimään ostoksista ainakin ajoittain, olivat muita tyytymättömämpiä nykyiseen elämäänsä. Nuoret, joiden perheessä oli tultu toimeen erinomaisesti, taas olivat muita tyytyväisempiä nykyiseen elämäänsä.

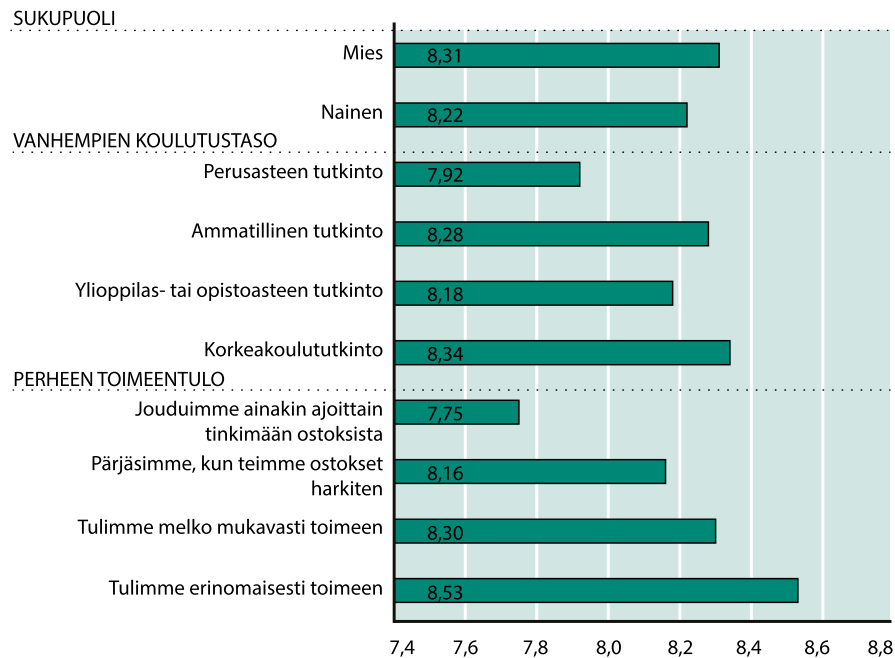
POHDINTA

Olemme tässä artikkelissa tarkastelleet suomalaisnuorten hyvinvointia Nuorisobarometrin ja PISA-tulosten valossa. Vuoden 2015 PISA-tutkimuksen tavoin myös Nuorisobarometrin tulokset osoittavat nuorten olevan elämäänsä tyytyväisiä ja voivan pääosin hyvin. Nuorisobarometrissa oppilas-opettajasuhteita arvioitiin jonkin verran kielteisemmin kuin yhteenkuuluvuutta. Tulos ei ole yllättävä, sillä vastaavaa on tullut esille myös aiemmissa tutkimuksissa (mm. Linnakylä & Malin 2008; Yoon & Järvi-

KUVIO 2. OPPIMISEEN LIITTYVÄ MOTIVAATIO SUKUPUOLEN JA SOSIOEKONOMISEN TAUSTAN MUKAAN.

KUVIO 3. TYYTYVÄISYYS NYKYISEEN ELÄMÄÄN (ASTEIKKOLA 4–10) SUKUPUOLEN JA SOSIOEKONOMISEN TAUSTAN MUKAAN.

nen 2016). Tosin PISA 2015 -tutkimus (ks. Välijärvi 2017) osoitti yhteenkuuluvuuden koulu-yhteisöön vähentyneen jonkin verran aiempiin PISA-tutkimuksiin verrattuna. Huolestuttavaa viimeisimmissä PISA-tuloksissa oli, että noin 15 prosenttia nuorista koki olevansa ulkopuolinen omassa kouluyhteisössään (mt.). Nuorisobarometrissa kriittisimmin suhtauduttiin luokan työrauhaa ja oppilaiden mielipiteiden huomioimista koskeviin väittämiin. PISA-tutkimuksessa onkin tullut esille, että suomalaisnuoret arvioivat oppituntien työskentelyrauhaa selvästi kielteisemmin kuin nuoret OECD-maissa keskimäärin ja että oppilas-opettajasuhteessa kielteisimmin arvioidaan juuri opettajien kiinnostusta oppilaiden hyvinvointia ja mielipiteitä kohtaan (ks. Välijärvi 2015). Lisäksi oppilaiden kokemukset luokkien työrauhasta ovat muuttuneet jossain määrin kielteisemmiksi vuosituhannen alkuun verrattuna.

Nuorisobarometrin tulokset osoittivat miesten peruskouluikäisten kokemusten olevan myönteisempiä kuin naisten. Samansuuntaisia

tuloksia on tullut esille myös esimerkiksi Klocken ym. (2014) tutkimuksessa. Myös PISA 2015 -tutkimuksessa tuli esille, että poikien yhteenkuuluvuus kouluun on voimakkaampaa kuin tyttöjen (Välijärvi 2017). Aiemmat tutkimukset (esim. Haapasalo ym. 2010; Kämppi ym. 2012; Linnakylä & Malin 2008) osoittavat myös, että pojat kokevat vertaisuhteet myönteisemmin kuin tytöt. Nuorisobarometrin tulosten mukaan miehet kokivat myös oppilas-opettajasuhteen myönteisemmin kuin naiset. Tämä tulos ei vastaa PISA-tutkimuksen tai WHO-Koululaistutkimuksen tuloksia, joiden mukaan tytöt kokevat saaneensa poikia enemmän tukea ja rohkaisua opettajilta. Sukupuolten välillä ei Nuorisobarometrissa havaittu eroa elämään tyytyväisyydessä, toisin kuin PISA 2015 -tutkimuksessa.

Nuorisobarometrissa tuli myös esille nuoren sosioekonomisen taustan yhteys hyvinvointiin. Myönteisenä havaintona voidaan pitää sitä, että vanhempien alhainen koulutustaso ei näyttäisi heijastuvan kielteisesti nuorten sosiaaliseen hyvinvointiin peruskoulussa vaan pikemminkin

päinvastoin. Niiden lasten, joiden vanhemmat ovat suorittaneet ainoastaan perusasteen tutkimuksen, kokemukset oppilas-opettajasuhteesta ovat myönteisempiä kuin muiden. Huomionarvoista kuitenkin on, että perheen toimeentulo nuoren ollessa peruskouluikäinen näyttää heijastuvan kielteisesti peruskouluikäisiin kokemuksiin sosiaalisesta hyvinvoinnista ja vielä myöhemmin nuoren tyytyväisyyteen elämäänsä. Samansuuntaisia tuloksia on tullut esille myös PISA 2015 -tutkimuksessa, jonka mukaan nuoret, joiden sosioekonominen asema on alhainen, ovat muita tyytymättömämpiä elämäänsä ja kokevat vähemmän yhteenkuuluvuutta kouluyhteisöön (Väljærvi 2017).

PISA 2015 -tutkimuksessa nuorten kokemukset opettajien toiminnasta ja yhteenkuuluvuudesta olivat vahvasti yhteydessä elämään tyytyväisyyteen. Nuorisobarometrissakin havaittiin samat yhteydet, mutta ne olivat selvästi vähäisempiä kuin PISA-tutkimuksessa. Tämä selittyy sillä, että Nuorisobarometrissa suurin osa vastaajista ei opiskellut enää peruskoulussa ja heidän tyytyväisyytensä elämään kuvaa muuta kuin tyytyväisyyttä peruskouluun. Oppilas-opettajasuhteen onkin todettu välittyvän yleiseen elämään tyytyväisyyteen koulutyytyväisyyden kautta (Danielsen ym. 2009), ja esimerkiksi Siddallin ym. (2013) tutkimuksessa oppilas-opettajasuhteen ei todettu ennustavan myöhempää elämään tyytyväisyyttä. Nuorisobarometriaineiston yhtenä rajoituksena tarkasteltaessa oppilaiden peruskouluikäistä hyvinvointia onkin, että vain pieni osa vastaajista opiskelee vastaamishetkellä peruskoulussa. Tämä saattaa osittain selittää sitä, miksi Nuorisobarometrin tulokset hyvinvoinnista poikkeavat joiltakin osin esimerkiksi PISA-tutkimuksen tuloksista.

Kaiken kaikkiaan nuoret voivat Nuorisobarometrin ja PISA-tulosten valossa suhteellisen hyvin. Hieman huolestuttavana voidaan kuitenkin pitää sitä, että perheen sosioekonominen tausta näyttäisi heijastuvan kielteisesti nuoren sosiaaliseen hyvinvointiin peruskoulussa ja elämään tyytyväisyyteen. Samoin syytä olisi kiinnittää huomiota siihen, etenkin

PISA-tutkimuksessa esille tulleen tulokseen, että yhteenkuuluvuus kouluyhteisöön on selvästi yhteydessä elämään tyytyväisyyteen. Vuoden 2015 PISA-tutkimus osoitti, että niiden nuorten, jotka eivät koe kuuluvansa kouluyhteisöön, osuus on kasvanut. Jatkossa tarvitaan kuitenkin lisää tutkimusta hyvinvoinnin eri ulottuvuuksien merkityksestä nuoren kokonaishyvinvointiin, hyvinvointia tukevista ja heikentävistä tekijöistä sekä nuorten hyvinvoinnin muutoksista pidemmällä aikavälillä.

Nuorisobarometrin ja PISA-tutkimuksen kaltaisten kyselytutkimusten tuottama tieto tarjoaa kattavan ja luotettavan yleiskuvan asioiden tilasta koko populaatiossa. Tällä tiedolla on kuitenkin myös rajoitteensa, mikä on tärkeä ottaa huomioon tehtäessä päätelmiä toimenpiteistä hyvinvoinnin edistämiseksi koulussa. Yksittäisiin kysymyksiin vastatessaan oppilas tarkastelee asioita aina omasta kokemusmaailmastaan. Oppilaan kulttuurinen ja henkilökohtainen elämäntilanne heijastuvat vääjäämättä vastauksiin. Kyselyssä valittu sama vastausvaihtoehto voi siksi saada hyvinkin erilaisia merkityksiä eri yksilöillä. Tämä asettaa haasteita erityisesti kansainvälisille vertailuille mutta myös erilaisista kotitilastoista tulevien oppilaiden vastausten suhteuttamiselle toisiinsa. Hyvinvointi on yksilöllinen kokemus. Sen yksilöllisten merkitysten ymmärtäminen niin tutkimuksissa kuin koulujen arjessakin on tärkeää kehittämistoimien kohdentamiseksi oikein. Yksittäisen oppilaan kuuleminen on erityisen tärkeää silloin, kun kokemus on poikkeuksellisen kielteinen. Kiusaaminen on valaiseva esimerkki tästä. Ei riitä, että toteamme joillain oppilailla olevan muita enemmän kiusaamiskokemuksia. Tärkeää on tietää ja ymmärtää, mitä nämä kokemukset merkitsevät yksilölle ja miten ne vaikuttavat hänen hyvinvointiinsa. Tämän vuoksi päätöksenteon pohjaksi tarvitaan myös metodisesti erilaisten tutkimusten tietojen yhdistelyä.

VIITTEET

- 1 Vuonna 2015 PISA-tutkimukseen osallistui Suomesta 5 882 oppilasta. Heistä poikia oli 3 019 ja tyttöjä 2 863. Suurin osa (87 %) osallistuneista oppilaista oli 9.-luokkalaista. Aineiston tarkempi kuvaus löytyy Vettentrannan ym. (2016) raportista.
- 2 Rotatointimenetelmänä on käytetty vino- kulmaista Promax-rotatiota.

LÄHTEET

- Borgonovi, Francesca & Pál, Judit (2016) *A Framework for the Analysis of Student Well-Being in the PISA 2015 Study: Being 15 In 2015*. OECD Education Working Papers, No. 140. Paris: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/5jlpszwghvnb-en> (Viitattu 24.8.2017.)
- Bradshaw, Jonathan & Martorano, Bruno & Natali, Luisa & de Neubourg, Chris (2013) Children's Subjective Well-being in Rich Countries. *Child Indicators Research* 6 (4), 619–635.
- Cohen, Jacob (1988) *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. Second edition. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Danielsen, Anne G. & Samdal, Oddrun & Hetland, Jørn & Wold, Bente (2009) School-Related Social Support and Students' Perceived Life Satisfaction. *The Journal of Educational Research* 102 (4), 303–320.
- Dodge, Rachel & Daly, Annette P. & Huyton, Jan & Sanders, Lalage D. (2012) The Challenge of Defining Wellbeing. *Journal of Well-being* 2 (3), 222–235.
- Haapasalo, Ilona & Välimaa, Raili & Kannas, Lasse (2010) How Comprehensive School Students Perceive Their Psychosocial School Environment. *Scandinavian Journal of Educational Research* 54 (2), 133–150.
- Klocke, Andreas & Clair, Amy & Bradshaw, Jonathan (2014) International Variation in Child Subjective Well-being. *Child Indicators Research* 7, 1–20.
- Konu, Anne & Rimpelä, Matti (2002) Well-being in Schools: A Conceptual Model. *Health Promotion International* 17 (1), 79–87.
- Kämppi, Katariina & Välimaa, Raili & Ojala, Kristiina & Tynjälä, Jorma & Haapasalo, Ilona & Villberg, Jari & Kannas, Lasse (2012) *Koulukokemusten kansainvälistä vertailua 2010 sekä muutokset Suomessa ja Pohjoismaissa 1994–2010. WHO-Koululaistutkimus (HB-SC-Study)*. Koulutuksen seurantaraportit 2012:8. Helsinki: Opetushallitus.
- Lee, Jihyun (2016) Attitude Toward School Does Not Predict Academic Achievement. *Learning and Individual Differences* 52, 1–9.
- Linnakylä, Pirjo & Malin, Antero (2008) Finnish Students' School Engagement Profiles in the Light of PISA 2003. *Scandinavian Journal of Educational Research* 52 (6), 583–602.
- Luopa, Pauliina & Kivimäki, Hanne & Matikka, Anni & Vilkki, Suvi & Jokela, Jukka & Laukkarinen, Essi & Paananen, Reija (2014) *Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000–2013. Kouluterveyskyselyn tulokset*. Raportti 25/2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- OECD (2016a) *PISA 2015 Results (Volume I). Excellence and Equity in Education*. PISA. Paris: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264266490-en> (Viitattu 24.8.2017.)
- OECD (2016b) *PISA 2015 Results (Volume II): Policies and Practices for Successful Schools*. PISA. Paris: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264267510-en> (Viitattu 4.9.2017.)
- OECD (2017) *PISA 2015 Results (Volume III): Students' Well-Being*. PISA. Paris: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264273856-en> (Viitattu 24.8.2017.)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2017) *PISA-tutkimus ja Suomi*. <http://minedu.fi/pisa> (Viitattu 24.8.2017.)

- Pollard, Elizabeth L. & Lee, Patrice D. (2003) Child Well-being: A Systematic Review of the Literature. *Social Indicators Research* 61, 59–78.
- Siddall, James & Huebner, E. Scott & Jiang, Xu (2013) A Prospective Study of Differential Sources of School-Related Social Support and Adolescent Global Life Satisfaction. *American Journal of Orthopsychiatry* 83 (1), 107–114.
- Suldo, Shannon M. & Riley, Kristen N. & Shaffer, Emily J. (2006) Academic Correlates of Children and Adolescents' Life Satisfaction. *School Psychology International* 27 (5), 567–582.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2017) *Kouluterveyskysely*. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely> (Viitattu 24.8.2017.)
- Vettenranta, Jouni & Välijärvi, Jouni & Ahonen, Arto & Hautamäki, Jarkko & Hiltunen, Jenna & Leino, Kaisa & Lähteinen, Suvi & Nissinen, Kari & Nissinen, Virva & Puhakka, Eija & Rautopuro, Juhani & Vainikainen, Mari-Pauliina (2016) *PISA 15 Ensituloksia. Huipulla pudotuksesta huolimatta*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:41. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Välijärvi, Jouni (2015) Peruskoulun rakenteet ja toiminta. Teoksessa Jouni Välijärvi & Pekka Kupari (toim.) *Millä eväillä osaaminen uuteen nousuun? PISA 2012 tutkimustuloksia*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:6, 178–231. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Välijärvi, Jouni (2017) *PISA 2015. Oppilaiden hyvinvointi*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Välijärvi, Jouni, & Sulkunen, Sari (2016) Finnish School in International Comparison. Teoksessa Hannele Niemi & Auli Toom & Arto Kallioniemi (toim.) *Miracle of Education. The Principles and Practices of Teaching and Learning in Finnish Schools*. Rotterdam/Boston/Taipei: Sense Publishers, 3–21.
- Yildirim, Selda (2012) Teacher Support, Motivation, Learning Strategy Use, and Achievement. A Multilevel Mediation Model. *The Journal of Experimental Education* 80 (2), 150–172.
- Yoon, Junghyun & Järvinen, Tero (2016) Are Model PISA Pupils Happy at School? Quality of School Life of Adolescents in Finland and Korea. *Comparative Education* 52 (4), 427–448.